

Gierzwaluwen in Woerden

gemeente
WOERDEN

informatie

*De gierzwaluw-
populatie gaat
achteruit.*

*Door kleine
aanpassingen in uw
(ver)bouwplannen
helpt u de
gierzwaluw
aan nestruimte.*

Woerden maakt er werk van!

EEN BIJZONDERE VOGEL

De gierzwaluw wordt op dit moment niet alleen boven de binnenstad gesignaleerd. Ook in de wijken rondom het centrum en rond de flats van Woerden worden deze vogels met belangstelling gevolgd.

Na een reis van 7000 km, van Afrika naar Nederland laat de 'Koninginnedagvogel', een bijnaam van de Gierzwaluw, zich rond 30 april weer zien. Boven de oude binnensteden scheert de Gierzwaluw met een spanwijdte van 40 cm en een sikkelvormig silhouet door het luchtruim. Hij is een van de weinige broedvogels van oude binnensteden. Opvallend aanwezig door met hoge snelheid, begeleid door een 'schreeuwende' zang, vlak boven de daken elkaar na te jagen. Haast is geboden voor de Gierzwaluw. Deze bruinzwarte vogel verdwijnt weer zodra de 2 jongen het nest hebben verlaten. De 'honderddagenvogel', een andere bijnaam, is dus rond 1 augustus weer richting Afrika vertrokken. Bijzonder maakt hem, dat hij zijn hele leven vliegt. Alleen tijdens het broeden niet. In de 1e wereldoorlog ontdekte een Engelse piloot dat de Gierzwaluw ook de nacht in de lucht doorbrengt. Met een dagmenu van 10.000 insecten heb je ook geen tijd om te zitten, laat staan als je dan ook nog jongen moet voeren. Tijd nemen om te drinken? Hij vangt regendruppels en als het droog is scheert hij laag over de gracht voor zijn dagelijks portie water. De ongeveer 18 cm lange en 45 gram wegende Gierzwaluw kreeg de Latijnse naam: *Apus apus*. *Apus* betekent: zonder poten. Een logische naam voor een vogel die je alleen maar in de lucht ziet, maar hij heeft ze wel.

EEN KWETSBARE VOGEL

De Gierzwaluw is in alles een bijzondere vogel. Ook zijn kwetsbaarheid is bijzonder. De Boomvalk is een van de weinige dieren die op de Gierzwaluw jaagt. Een veel grotere natuurlijke vijand is hagel. Omdat ze altijd maar vliegen zijn ze gewend aan weersveranderingen. Is het weer in ons land te slecht, dan gaan ze voor een paar dagen naar Frankrijk. Maar ze worden wel eens overvallen door een plotselinge weersverandering. Worden ze geraakt door een hagelsteen dan moeten ze dat vaak met de dood bekopen.

In Nederland is de plek waar de Gierzwaluw broedt bijzonder kwetsbaar.

De Gierzwaluw is een echte stadsvogel waar 'oude' gebouwen nestgelegenheid bieden. Als broedplaats gaat zijn voorkeur uit naar de daken van gebouwen. Een beschadigde dakpan is voor hem al voldoende om een nest te bouwen op een panlat.

Ook losgeraakte loodslabben en gaten in muren bieden goede mogelijkheden. De belangrijkste voorwaarde voor een goede nestgelegenheid is dat hij vliegend de broedplek binnen moet kunnen gaan. Er zijn snelheden van 60 km. per uur gemeten bij het binnengaan van het nest. Door renovatie en het slopen van oude gebouwen in binnensteden verdwijnen steeds meer geschikte nestgelegenheden. De Gierzwaluw is honkvast.

Ook voor de jongen is het ouderlijk huis de basis van waaruit zij een geschikte nestplaats zoeken. Verdwijnen nesten door sloop of renovatie dan zie je de oudervogels nog jaren achtereen terugkeren naar de plaats waar eens 'hun' huis was. Voor de vogels kan het jaren duren voor ze weer tot broeden komen. Als ze ooit nog tot broeden komen. Door de vele projecten om de binnensteden op te knappen zie je de kansen voor de Gierzwaluw afnemen.

De moderne bouwstijl laat geen ruimte voor geschikte broedplaatsen.

Dit is dus een reële bedreiging in het voortbestaan van de Gierzwaluw. Het zou jammer zijn als deze bijzondere en nuttige vogel uit ons stadsbeeld verdwijnt.

Door kunstnesten kunnen we de Gierzwaluw helpen.

DE GIERZWALUW IN WOERDEN

De binnenstad van Woerden is van oudsher een plaats waar gierzwaluwen de zomer doorbrengen. Enkele honderden kwamen er jaarlijks vanuit Afrika rond Koninginnedag naar onze stad. Verspreid door de stad hadden ze huizen waar ze konden broeden. Door de grootschalige renovatie van de laatste jaren verdwijnen er steeds meer geschikte huizen waar ze nestgelegenheid vonden. In de Achterstraat, Jan de Bakkerstraat, de Voorstraat en de Rijnstraat hebben ze nu nog de kans om hun jongen groot te brengen. Laten we het zo houden. De Gierzwaluw is een van de weinige dieren die de binnenstad met de natuur verbindt.

Vogels, dus ook de Gierzwaluw, dragen bij aan de leefbaarheid van de binnenstad.

Met de herinrichting van het Kerkplein en zijn omgeving is de populatie aan de zuid- en de westkant van de binnenstad nagenoeg verdwenen. Het aantal nu nog broedende gierzwaluwen is zo klein dat we voor de toekomst van deze medebewoner van de binnenstad moeten vrezen. Zeker als de sloop van oude panden in de Rijnstraat en Voorstraat in het huidige tempo doorgaat. Een zomeravond op een Woerden's terras met hippende huismussen op de grond en een groep jagende gierzwaluwen in de lucht geeft uw bezoek aan de binnenstad extra sfeer.

Geef de gierzwaluw de ruimte!

Zoals u begrijpt heeft de Gierzwaluw het moeilijk. Geschikte nestgelegenheid verdwijnt in een ras tempo. Het vinden van nieuwe plaatsen om te broeden wordt steeds moeilijker. De huidige bouwstijl laat geen ruimte voor de Gierzwaluw. Toch kunnen we de Gierzwaluw behouden voor Woerden. Met kleine inspanningen kunt u de gierzwaluwpopulatie helpen.

KUNSTNESTEN

Een nest bouwen op een panlat is een van de meest geliefde plaatsen van de Gierzwaluw. Een scheve dakpan of een pan met een stukje eraf is al voldoende. De kans dat het onder de pannen nat wordt is dan aanwezig. Enkele dakpanfabrikanten hebben daar een goede oplossing voor. Die zogenaamde gierzwaluwpannen zijn er in verschillende vormen.

Nestgelegenheid creëren in of aan een gebouw is eenvoudig en er zijn vele mogelijkheden. Kunstmatige nestruimten in diverse vormen zijn er op de markt voor bestaande huizen, maar ook voor nieuwbouwprojecten en renovatiewerkzaamheden. Nestkasten zijn er in verschillende vormen. Om aan de muur te hangen of onder een dakoverstek te plaatsen. Tekeningen om de kasten zelf te maken vindt u op de website van de Gierzwaluwvereniging.

Voor nieuwbouw en renovatie zijn er prachtige kasten in de handel die u tijdens de bouw in de muur kunt plaatsen. De ingebouwde neststeen zoals op de foto hier vallen nauwelijks op. Er zijn ook mogelijkheden om de neststeen wel te laten opvallen. Dan is het heel aardig om een aantal stenen in een figuur te plaatsen.

GOED OM TE WETEN

In de laatste week van april verschijnen de eerste gierzwaluwen. In kleine groepjes elkaar najagend onder luid getsjirp. Dit is voor vele mensen de aankondiging van de zomer. Slechts drie maanden duurt hun verblijf. Rond half juli vliegen de jongen uit en bij de aanvang van augustus zijn ze weer verdwenen. Met de vaste partner op hetzelfde nest eieren leggen en broeden is de enige reden voor hun verblijf hier. Het is een koloniebroeder, mocht u interesse hebben, plaats dan een aantal kasten bij elkaar. Liefst niet op het zuiden of zuidwesten want dan wordt het al gauw te heet voor de jonge dieren. Dagelijks vangt een Gierzwaluw ongeveer 10.000 insecten. Daar kan geen vliegenmepper tegenop. Eten kent ook zijn ongemakken, maar gierzwaluwpoep vind je eigenlijk nooit bij het nest. Dus geen witte strepen tegen de muur of op de dakpannen. De juiste maat van de nestingang voorkomt dat bijvoorbeeld spreuwen het nest overnemen en die zijn niet zo netjes.

DE GIERZWALUW IS EEN BESCHERMDE VOGEL

Wettelijke regeling vanaf 15 juli 2007.

Of u nu zelf kapotte dakpannen gaat vervangen of het hele gebouw laat renoveren, verstoren van de Gierzwaluw is bij wet verboden. Dit geldt ook voor de nesten en eieren. Ontheffing van de wet wordt alleen verleend als de volksgezondheid of de openbare veiligheid in het geding is. Naleving van de flora- en faunawet, waar de Gierzwaluw onder valt, ligt bij de AID, en de plaatselijke autoriteiten.

Voor informatie over de wet kunt u terecht op www.aid.nl en www.vogelsendewet.nl.

Woerden valt onder het Inspectiekantoor West. Telefoon: 030 669 2 669.

WILT U DE GIERZWALUW HELPEN? WIJ HELPEN U GRAAG OP WEG

IVN, vereniging voor natuur- en milieueducatie,
www.ivn-woerden.nl

Gierzwaluwbescherming Nederland

Op de website www.gierzwaluw.com en
www.gierzwaluwbescherming.nl vindt u infor-
matie over het aanschaffen of zelfmaken en het
plaatsen van nestkasten.

In Woerden is een enthousiaste groep vrijwilligers
die zich inzet voor de gierzwaluwpopulatie. Zij
geven achtergrondinformatie en laten zien wat
u in uw specifieke situatie kan doen om de gier-
zwaluw te helpen. U kunt hen bereiken via het
centrale e-mailadres: gierzwaluwen@gmail.com

U kunt ook contact opnemen met het omge-
vingsloket van de gemeente Woerden
0348-428911

Deze folder is met veel zorg voor u samengesteld. Sommige informatie is echter aan verandering onderhevig. U kunt geen rechten ontleen aan de informatie in deze folder.

Deze folder is een uitgave van de gemeente Woerden i.s.m. IVN Woerden en Gierzwaluwbescherming Nederland.

Woerden, november 2007.

Samenstelling

Tom Westeneng

Fotografie

Ulco Wesselink, Harmelen
Gierzwaluwbescherming Nederland

Vormgeving

Leading Vormgevers, Woerden

Drukwerk

Senz Grafische Media, Woerden

Gemeente Woerden

Blekerijlaan 14
Postbus 45, 3440 AA Woerden
telefoon: 0348 - 428 911
fax: 0348 - 424 108
e-mail: stadhuis@woerden.nl
internet: www.woerden.nl

Contact IVN Woerden

gierzwaluwen@gmail.com

